

Ärende: OM 60/08/2013

ÅLANDS SJÄLVSTYRELSE I UTVECKLING – ÅLANDSKOMMITTÉNS 2013 SLUTBETÄNKANDE

Begäran om utlåtande

1 kap. Ålands självstyrelse

Inga anmärkningar.

2 kap. Lagtinget och Ålands regering

. Kommittén föreslår att behörigheten inom domstolsväsendet är och ska förbli i Finland. Vi vill dock uppmärksamma att de ändringar som föreslås för Åland inom arbetsrättens område påverkar också arbetsdomstolens roll.

Arbetsdomstolen är en specialdomstol, som behandlar tvister om hur kollektiv- och tjänstekollektivavtalen ska tolkas och tillämpas, och har också en viktig roll gällande arbetstvister. Om Åland får via utökad behörighet nya egna arbetsrättsliga lagar och kollektivavtal, lämnar rapporten öppet, hur och av vem dylika tvister kommer att lösas i framtiden.

3 kap. Åländsk hembygdsrätt

Inga anmärkningar.

4 kap. Ålands landshövding och Delegationen för Ålandsärenden

Inga anmärkningar.

5 kap. Lagstiftningen

- de remissinstanser som är statens organ ombes liksom landskapsregeringen att med avseende på sitt eget förvaltningsområde bedöma rubrikerna för behörighetsområdena som uppräknas i 26, 28 och 30 § och motiveringen till dem. Är de korrekta och tillräckligt omfattande? Finns det behov att komplettera dem? Är de juridiska begreppen som används i dem aktuella och korrekta?

- de remissinstanser som är statens organ ombes liksom landskapsregeringen att med avseende på sitt

eget förvaltningsområde på en allmän nivå bedöma vilka administrativa, ekonomiska och andra konsekvenser 28 § i lagförslaget har, så att dessa kan beskrivas i större utsträckning i regeringens proposition.

I Punkt 1, s.139 nämns "Kollektivavtal samt arbetsavtal och annan lagstiftning om anställdas rättigheter och villkor i anställningsförhållanden" som ett område som Åland kan direkt och ensidigt ta över.

Tehys fackavdelning på Åland anser inte att kollektivavtalen är ett område, där det främst skulle vara ett lokalt intresse för Åland och i mindre grad ett landsomfattande intresse. Tvärtom, det finns tungt vägande orsaker att hålla kollektivavtalsfrågor, medling i arbetstvister, arbetarskyddet och arbetsdomstolen inom ett och samma behörighetsområde, dvs. på hela rikets nivå.

I dagens läge finns det i Finland hundratals kollektivavtal, varav närmare 200 har status av allmänt bindande kollektivavtal. De allmänbindande kollektivavtalen är en central trygghetsfaktor för arbetstagare i små företag som sällan hör till någon arbetsgivarorganisation.

Den åländska arbetsmarknaden är splittrad, företagen små och redan medelstora företag är sällsynta. Under dessa förhållanden är det svårt att se, hur allmänbildande kollektivavtal kunde finnas eller hur deras nuvarande roll kunde ersättas i ett samhälle som består av endast 30 000 invånare. Man kan också fråga, hur de allmänbindande kollektivavtalens roll och legitimitet påverkas, ifall de inte längre omfattar hela landet.

Vi anser att dagens system där Ålands regerings och de åländska kommunernas arbets- och tjänstekollektivavtal sköts lokalt fungerar för det mesta bra. Dessa är dock de två största enskilda avtalsområden, som berör tusentals anställda och tjänstemän. Resten av den lokala arbetsmarknaden har helt andra verksamhetsförutsättningar.

I dagens läge finns det t.ex. färre än tio privata företag inom hälsovårdsbranschen på Åland. De flesta av dem har 1-5 anställda. Hur ändamålsenligt vore det då att ha ett eget kollektivavtal för den privata hälsovårdsbranschen? Å andra sidan, utan dem riskerar arbetstagarna hamna i kollektivavtalslösa situationer, utan den grundtrygghet för den svagare parten som är en ledande princip i hela arbetsrätten.

6 kap. Den dömande makten

Inga anmärkningar.

7 kap. Förvaltningen

Inga anmärkningar.

8 kap. Initiativ, samråd, hörande, bistånd och behörighetstvister

Inga anmärkningar.

9 kap. Ålands ekonomi

Inga anmärkningar.

10 kap. Internationella förpliktelser

Inga anmärkningar.

11 kap. Ärenden som gäller Europeiska unionen

Inga anmärkningar.

12 kap. Ämbetsspråk och språkliga rättigheter

I 95§ föreslår kommittén att allmängiltiga kollektivavtal träder i kraft på Åland först när de har översatts till svenska.

Enligt Finlands grundlag och gällande diskrimineringslagstiftning både i riket och på Åland torde olika behandling av arbetstagare på grund av boningsort eller modersmål vara förbjudet.

Vi välkomnar i allmänhet nya åtgärder och initiativ till att bättra svenskans ställning i kollektivavtals- och arbetsrättsfrågor. Både våra medlemmar och arbetsgivare i vår bransch har haft problem t.ex. när allmänbindande kollektivavtal översatts i för långsam takt.

Vi ser dock att nuvarande bestämmelser som berör vår verksamhet är tillräckliga, bara de verkställs mer effektivt än i nuläget. Resursökningar för översättningar av lagar, avtal och överenskommelser är en enklare och kostnadseffektivare lösning till problemet än behörighetsöverföringar.

En konkret förbättring via nya lagstiftning kunde vara att kräva, att kollektivavtal måste finnas både på finska och på svenska innan de behandlas i nämnden för kollektivavtalens allmänbindande verkan.

13 kap. Särskilda bestämmelser

Inga anmärkningar.

14 kap. Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Inga anmärkningar.

Förhållandet till grundlagen och lagstiftningsordning

Inga anmärkningar.

Allmänna motiveringar (Nuläget och bedömning av det, Propositionens mål och de viktigaste förslagen, Konsekvenser av propositionen, Beredningen av propositionen)

Inga anmärkningar.

Övrigt

Vi anser att planeringen av behörighetsövertagande måste föregås av en grundlig konsekvensbedömning om följderna för åländsk näringsliv, om så här omfattande ny administration och arbetsmarknadsstrukturer måste skapas. Idag finns ingen fungerande trepartssamarbete mellan Ålands regering, näringslivet och fackföreningarna inom den åländska privata sektorn. Förhandlingar om nya kollektivavtal kräver ofta stora tids- och personalresurser, för att inte nämna lösning av arbetstvister

Santamala Erkki
Tehys fackavdelning på Åland r.f.